

**Zámecká knihovna na Hrádku u Nechanic
Klára Andresová**

Posudek diplomové práce

Tématem diplomové práce je jeden z knižních fondů aristokratické povahy, formovaný až od poloviny 19. století. Tato skutečnost způsobila, že hrádecké knihovně nebyla dosud věnována odpovídající pozornost. Předložená diplomová práce, jejíž některé části vítaně stojí na pomezí historické a knihovědné monografie, se tuto mezeru pokouší zacetit.

Po Úvodu (11-13), v němž diplomantka upozorňuje na stav zpracování knihovny a stanoví si hlavní cíle, následují dvě kapitoly o historii harrachovského sídla a o uložení knihovny (14-19). Pak následuje kapitola o historii fondu, dovedené až do současnosti (20-29). Nutným doplňkem diplomové práce jsou následující medailony o členech rodu (30-33). Za těmito propedeutickými pasážemi přichází jádro diplomové práce: nejprve kapitola o jazykové struktuře fondu (34-40), dále analýza chronologická (41-53) a tematická (54-101). K těmto jádrovým kapitolám se přirozeně druzí samostatné, bohatě strukturované pojednání o provenienčních znacích (103-159). Všechny tyto části jsou doprovázeny přehlednými tabulkami s kvantitativními údaji. Diplomovou práci ukončuje stručný Závěr (160).

Jak jsem už připomenul, jádrem práce je překvapivě obsáhlá pasáž o žánrovém a tematickém hodnocení fondu (tvoří asi 30% diplomové práce). Diplomantka se zde z historické a knihovědné platformy uchýlila k věcně pojaté bibliografii, a proto tato část působí jako pasivní – či spíše pozitivistický – průvodce po fondu. Biobliometrická šetření vycházejí z momentálních zkušeností a vědomostí diplomantky a čtenáři nezbyvá než se na plejádu citovaných autorů či titulů spolehnout. Samozřejmě že do výběru se dostaly „klasické“ položky jako Goethe nebo Krünitz. Avšak problém se může skrývat právě v detailu. Hypoteticky ho ukážu na konstatování diplomantky, že „třemi z hrádeckých zdravotnědých svazků jsou homeopatické brožury“ (70). Pro vysvětlení mé připomínky připusťme pouze teoreticky, že mohlo jít o spisky Samuela Hahnemanna a že se mohly do knihovny dostat ne dlouho po prvním zahraničním vydání ve 40. letech 19. století. Připusťme-li dále, že text těchto brožur mohl být čtenářem podtrhán nebo dokonce doprovázen hodnotícími poznámkami, pak se i tyto zdánlivě přehlednutelné brožury mohou jevit pro šíření farmakologických a lékařských novinek a osvěty podstatněji než přečetná torza Krünitzovy encyklopedie, v mnoha knihovnách však vůbec nerozřezaná.

Osobně za největší a v čase trvalý klad diplomové práce považuji zevrubně doložené zjištění, že ve fondu jako celku neprevládá bohemikální charakter, jak dodnes některé příležitostné statí tvrdí. Přestože diplomantka hned v Úvodu upozornila (12-13), že důraz bude položen pouze na tematickou a provenienční stránku exemplářů, musím se ptát, kdo asi v nadcházejících padesáti letech vezme toto téma do ruky znovu, když se v odborných kruzích zajisté rozšíří mínění, že hrádecká knihovna je touto diplomovou prací zpracovaná? Po jejím přečtení si tak nemohu nepoložit i některé obecnější otázky.

Postrádám totiž soustavnější poznámky o způsobech nabývání exemplářů, o fungování knihovny a o její roli v soukromém či profesním životě vlastníků, zejména s ohledem na pozdně osvícenskou etapu české společnosti, revolučních let 1848 nebo v převratném období 90. let 19. století. Jestliže diplomantka o Janu Nepomukovi z Harrachu píše, že se věnoval

zemědělské osvětové činnosti (102), očekával bych, že předmětnou část fondu podrobí důkladnější analýze, než je pouhých deset normovaných řádků o zemědělské literatuře. Stejně tak nerozvedeno zůstalo konstatování, že Jan Nepomuk do některých exemplářů „vepsal nějakou poznámku“ (102). Byla-li připomenuta vlastní literární činnost Jana Nepomuka, myslím, že právě analýza knihovny poskytovala cestu, jak téměř detektivně rekonstruovat jeho tvůrčí proces, poněvadž těžko si lze vybavit autora, který do svých knih nevloží aspoň minimální stopu čtenářského procesu. Obdobnou poznámku si zaslouží jinak velmi pečlivý přehled rukopisných a tištěných dedikací, neboť diplomantka z dlouhé plejády literátů, vědců, politiků či duchovních mohla alespoň náznakem mapovat okruh intelektuálů, politickou orientací pravděpodobně Staročechů, jímž se Jan Nepomuk nebo jiní členové jeho rodiny obklopovali.

Nezaznamenal jsem ani žádný pokus o srovnání hrádecké knihovny s jinými souměřitelnými aristokratickými fondy, jež na str. 119-126 aspoň orientačně zmiňuje Cejpkova učebnice (1996), anebo o nichž bylo už předešle napsáno několik jiných diplomových prací. Do zorného úhlu se téměř vůbec nedostala hlavní osobnost po několik let formující knihovnu, a to v našich dějinách nijak zanedbatelný Ferdinand Menčík, jehož stopy na výběru přinejmenším divadelní literatury či periodik, z nichž mnohé sám vydával, by měly být teoreticky patrné.

Na některých částech práce je velmi příjemně znát, že diplomantka prošla historickým školením. Třeba také vysoko vyzvednout, že práce je napsána svižným jazykem a v jasném odborném stylu a bez gramatických chyb. Hodnotím ji jako nesmírně poctivou a pracnou sondu do fyzické materie, jejíž inventárně statický duch by však mnohonásobně ožil i jinými zornými úhly, které by zaznamenaly vztah exemplářů ke čtenářům čili k sociálním a mentálním osudům majitelů i české společnosti. Diplomovou práci doporučuji k obhajobě a hodnotím ji známkou lepší

v e l m i d o b r á .

V Praze dne 1. září 2014

doc. dr. Petr Voit, CSc.
Ústav informačních studií a knihovnictví
FF UK